

Uzvedības kultūra

Kurš gan daudz maz izglītoti cilvēki nezina rakstnieka un ārsta Antona Čehova spārnoto frāzi, ka cilvēki visam jābūt skalstam: apģērbam, domām, darbam. Kopumā tas viss sastāda kompleksu, ko apzīmē ar uzvedības kultūras jēdzienu. Ļoti sāpīgi ir redzēt, ka labi apģērbies, jauns un stalts cilvēks ir nevēlīgs pret valodu, piebārsta savu

runu ar vulgāriem, pat necenzētiem vārdiem. Uzskata, ka sarunvalodas efekta pastiprināšanai katrā ziņā jāiesprauc «matuškās» vārdam. Pat meitenes, kūpinot cigaretes, cenšas neatpalikt no zēniem. Kādreiz autobusa no kāda iereibuša jauneklā mutes gadījās dzirdēt tik «izteiksmīgus» lamu vārdus, ka to apgūšanai un tādi

superefektīvai savirknēšanai vajadzīgs talants. Jaunais cenzors tika pienācīgi novērtēts: zemas dienā pamatīgā salā izsēdināts tālu prom no pilsētas, uz kuru brauca, — lai pastaigā, atvēsinā galvu, varbūt, ka tajā ieperinās arī kāda cilvēciska doma. Bet ko darīt ar tiem, kuri vakaros «slīpē» ielas savās pilsētās, sacenzdāmiešiem nekātrību

runāšanā, kā tos izsēdināt galvas atvēsināšanai? Beiguš skolās vai vēl mājās, tāpat, pietiekami izglītoti, lai sarastu, kas ir kas.

Ne mazāk nosodāma ir arī tāda parādība, kad cilvēka valoda ir kultūrā, tajā patikami ieklausīties, bet viņa ārējais izskats, kā mēdz teikt, nelietur kritiku: svārks saburzīts, vaļģi neskūti, kurpes nošķiebusas, iet, kūkumu uzmetis. Kāds tūlīt iebildīs: »Lai iemācītos pie-

klājīgi runāt, vajag prast sekot savai valodai un laikus apslāpēt sliktos vārdus, lai neizsprūkt, bet, lai pieklājīgi izskatītos un gērbtos, vajadzīgi materiālie līdzekļi. Naudu pelna katrs, bet kā tik mūsu veikalos nav: pienācīgu apavu nav, vajadzīgā izmēra apģērbu nav, bārdas skujamo līdzekļu nav, tualetes ziepju nav...». Tiešām, uzvedības kultūra atkarīga arī no citām kultūrām: darba un rīcības, apkalpošanas un sadzīves. Ja nu veikalos

nekā nav, tad varbūt sadzīves pakalpojuma dienesta organizācijas var kultūrāli apkalpot savus klientus? Izrādās, nē, arī tur nav meistaru, kuru goda lieta — augsta darba kultūra: ne tev pašus kārtīgu apģērbu, ne skaistū safrizētus matus.

Uzvedības kultūra — plašs komplekss, kura viena daļa ir ģimenē un skolā, bet cita — iestādē, organizācijā, uzņēmumā.

VINŪTI LATVIJAI!

JAUNAIS CELS

Agrofirmas „Sorkonais Oktobris“ laikroksts

Balsosim par kandidātiem, spējīgiem pildīt vēlētāju gribu!

«Par rajona deputātu jābūt cilvēkam, kas ir virtuozs saimniecisko jautājumu sapratnē un ar politisku redzesloku.» Es te nočitēju Latvijas Tautas frontes Madonas rajona nodaras priekšsēdētāja Māra Grīnblata viedokli, kuru izlasīju laikrakstā «Madonas Atmoda», kuram pilnīgi pievienojos. 45. Riebiņu vēlēšanu apgabala vēletāji tādu cilvēku jau sen pazīst agrofirmas «Sarkanais Oktobris» ģenerāldirektora Romualda Kavinska personā, tāpēc viņa vārds nemaz nevarēja nebūt deputātu kandidātu sarakstā 10. decembra vēlēšanām.

Par viņa saimniecisko jautājumu sapratnes līmeni vislabākā liecība ir «Sarkanā Oktobra» ekonomiskā stabilitāte, kuru nespēs noļiegt pat vislielākais nelabvēlis. Par politisko redzesloku — Romualda Kavinska stāja šodienas pārbūves emociju sādīšanās un svārstīgajās realitātēs. Viņa atbalsts Latvijas ekonomiskās un politiskās suverenitātes idejai izpaužas ne tik daudz dedzīgos vārdos, cik konkrētos pasākumos viņa vadītās agrofirmas saimnieciskajā pārveidē, par kurām regulāri rakstām laikrakstā. Būdam daudz-nacionāla kolektīva vadītājs, viņš prot izturēties tā, ka nevienam nav jāizjūt savas nacionālās pašapziņas noniecināšana, jo ir internacionālists šī vārda nesakompromitētajā nozīmē jau pēc audzināšanas ģimenē. Vienlaikus viņš jau tagad reāli domā, kā varētu ierobežot un izskaust migrāciju kā procesu arī mūsu integrētajā lielsaimniecībā.

Vēl viena atmodas laikmeta deputātam nepieciešama iezīme — prasme pārliecināt, pierādīt savu domu pareizību. Ka Romuald Kavinskim piemīt arī šī spēja, būs izjutis katrs, kas kaut reizi vērojis, kā viņš vada kolhoza sapulces, valdes un direktoru padomes sēdes. Dabas dotas saskarsmes psihologa talants nemitīgi spodrināts komandadministratīvās sistēmas lauku skaudrajās nepieciešamībās. Un vēl — domāšanas plašums un dziļa kompetence tajos jautājumos, kas viņam risināmi. Atceros, kā pagājušajā ga-

da par viņu atsaucās kāda no Maskavas atbraukusi žurnāliste: — Man ir nācīcis intervēt arī ranga ziņā daudz augstākstāvošus priekšniekus. Jāteic, ka jūsu ģenerāldirektors domā ministra līmeni un nevar nevarējis godbijīgu cieņu. Mēdz teikt, ka pat uz

agrofirmas ģenerāldirektoru Romualdu Kavinski — vārdam ir svars. Kopā ar viņu tie lepojas ar savas kopsaimniecības panākumiem, kas gūti grūtā, kopējā darbā. Viņu liktenis smagās un vieglās dienas vijušās kopā, viņu mūžu meti sausti godā, daudz-

valdei operatīvi lemjot par ekonomiskā izdevīguma ziņā apšaubāmu nozaru likvidēšanu vai pārkārtoša-

Zina veco
laužu
vajadzības

Pavisam nedaudzas dienas palikušas līdz Latvijas PSR vietējo Tautas deputātu padomju vēlēšanām. Katrs kolektīvs, katrs pilsonis visaprot, ka pārkārtošanās sistēmā veidā salstās ar administratīvās un komandējošās sistēmas pārbūvi no apakšas un līdz augšai. Nupat presē publicēts likumprojekts par PSRS vietējās saimniecības un vietējās pašpārvaldes vispārējiem pamatiem, un tas izvirza ļoti svarīgus uzdevumus, pastiprina politisko atbildību, piešķir lielu nozīmi tautas deputātu kandidātu izvēlei.

Kara un darba veterānu Preiļu rajona padomes paplašinātajā sēdē tika izvirzīta Arkādija Slobodjiera kandidātūra rajona padomes vēlēšanām. Kara un darba veterānu padome pilnīgi pamatoti uzskata, ka rajona padomē ļoti vajadzīgi tādi cilvēki, kuri var un ir spējīgi aizstāvēt veco laužu intereses — pensionāru, kuri tāpat kā visi cīnās par pārbūvi, ir pašizliedzīgi, nesavtīgi, kompetenti dzīves norisēs, pilni gatavības līdz galam aizstāvēt tautas intereses, ne tikai vārdos, bet arī ar saviem darbiem. Tieši tāds cilvēks ir A. Slobodjers.

Arkādij Slobodjers dzimis 1925. gada 14. decembrī Minskas apgabala Puhoviču rajonā amatnieka ģimenē. Lielā Tēvijas kara laikā, kad Baltkrieviju okupēja vācu karaspēks, evakuējās uz Kurskas apga-

balu, bet vēlāk — uz Penzas apgabalu. 1943. gadā viņu iesauca Padomju Armijā, piedalījās kaujās Karēlijas frontē. 1945. gada sākumā sakarā ar veselības stāvokļa pasliktināšanos demobilizēts, dzīvoja un strādāja Gulbenes rajonā. 1963. gadā A. Slobodjēru nosūtīja darbā par Preiļu rajona sakaru mez-

gla priekšnieku, kur viņš strādāja līdz aiziešanai pensijā. Par panākumiem sakaru attīstībā rajonā apbalvots ar ordeni «Goda Zīme» un Oktobra revolūcijas ordeni. Latvijas PSR Augstākās Padomes Goda rakstu, diviem Latvijas PSR Ministru Padomes Goda rakstiem, viņa vārds ierakstīts Latvijas PSR Tautas saimniecības sasniegumu izstādes Goda grāmatā, piešķirts PSRS Sakaru meistara nosaukums.

Aicinu rajona Tautas deputātu padomes vēlēšanām izveidotā Preiļu 3. vēlēšanu iecirkņa vēletājus 1989. gada 10. decembrī atbalstīt Kara un darba veterānu padomes izvirzīto kandidātu, atdot savas balsis par Arkādiju Slobodjēru, cilvēku, kurš kā nevienš cits varēs aizstāvēt taisnīgu, tautu draudzības principus, kurš pašizliedzīgi cīnās par pārbūves idejām, spējīgs aktīvi darboties valsts varas orgānos.

I. STARICENOKS,
uzticības persona

Per aspera ad astra

Saules esot plankumi. Droši vien nebūs pareizi, ja es izliksos, ka neko par tiem neesmu dzirdējis, kad runa iet par Romualdu Kavinski. Viņam pārmet autoritārumu, valdonību. Bet to prasīja laiks. Komand-administratīvās sistēmas apstākļos varēja pastāvēt, nesalūst, nepadoties tikai stipras personības. Tā nav nejausība, ka gandrīz visas mūsu republikas speciālisti kā kopsaimniecības tādas kļuvas autoritāru priekšsēdētāju vadība. Atņemot tajos gados Kavinskim tiesības uz šo īpašību, jūs būtu atņēmuši plausmi arī «Sarkanajam Oktobrim». Tagad, kad esam uzņēmusi kursu uz tiesisku valsti, kad demokrātiskums tiek iedibināts visaugstākajā līmenī, autoritārumš vairs nav nemainīgi nepieciešama veiksmīga vadītāja īpašība. Un radošas personības, — bet Romualds Kavinskis, neapšaubāmi pie tam pieder, — jau pierādījušas, ka lieliski snēj pārkārtoties atbilstoši laika garam, attīstīt sevi uz dialogu, plurālismu balstītu jauno domāšanu.

Vēci zemnieki, kolhoza pirmo gadu lidumnieki, zina, ka viņu priekšsēdētāja — tā viņi pa vecam — paradumam dēvē no ļau-

krāsainā audeklā. Ir tur arī pa kādam tumšākam dziļāram, pa kādam mežģīlim, vai nu bez tā. Taču, kad tagad, priekšvēlēšanu periodā, laikrakstā «Lenina Karogs» vienu pēc otra lasām kritiskus izteikumus par mūsu agrofirmu, gribot negribot jādoms: diez vai ir godīgi pirmas vēlēšanām šādā veidā «palīdzēt» deputāta kandidātam — šīs saimniecības vadītājam.

Nedzirdēju, cik pārliecināti par radio un televīzijā izskanēja pretenzijas pret Romualdu Kavinski kā savu sāncenšu (deputāta amatu) diskriminētāju, taču uzskatu, ka tās ir nepamatotas. Piedalījos valdes sēdē, kur izskatīja jautājumu par embriju transplantācijas punkta likvidēšanu. Sēde tika sagatavota tad, kad tā vadītājs Jāzeos Sņepsis vēl nemaz nebija deputāta kandidāta godā. Turklāt — tišām padarīt kādu par cietušo mūsu revolūcionārajā laikā, kad visi cīnās par taisnību, patiesību taču nozīmē tikai celt viņa popularitāti. Diez vai atradīsies kāds no Romualda Kavinska nelabvēlu vidū, kurš nolēgs viņa loģiskā saprāta spājas. Tad kāpēc tās apšaubīt šajā situācijā? Vienkārši nelaimīgā kārtā sagadīties, ka

KOPSOLI AR LAIKMETU

JEZUPU SOIKANU
PIEMINOT

PAREIZTICĪBA
LATVIJĀ

2. lappuse

DARBI PĀRSVER
KLŪMES

LATVIJAS
SOCĀL-
DEMOKRĀTIJAS
VESTURISKIE
PIRMSĀKUMI

TRAKTORS NĀKOTNEI

3. lapuse

BALKĀNU IESPAIDI

LIETUVIEŠU VIRTUVE

PASŪTĪTĀJA
TIESĪBAS

4. lappuse

Kopsolī ar laikmetu

Preiļeši vēl labi atceras, kā pirms trim gadiem vietējā presē tika rakstīts: kolhozs «Sarkanais Oktobris» uzņemas atbildību, savienojot savu ar valsts īpašumu, izveidot agrofirmu kopā ar siera rūpnīcu un diviem atpalikušiem uzņēmumiem — cietes un līnu fabrikām. Skeptiķi nebija mudināmi: lai nu pie Rīgas, bagātājā Zemgalē, bet pie mums, Latgalē? Kur tas dzirdēts! Izputēs. Nekā nebija. Firmas šajā pastāvēšanas laikā abi vājie uzņēmumi, tikuši uz zaļa zara, iestājas par ekonomisko patstāvību.

Firmas vadība iesākusi jaunu, mūsu pusē nedzirdētu ceļu — paju sistēmas ieviešanu, koptgās peļņas sadalīšanu atbilstoši šai laikmetīgajai ierosmei, kuras pamatprincipi aizgūti no Saldus rajona kolhoza «Jaunais komunārs». Pirms dažām dienām agrofirmas kultūras nama lielajā zālē notika kolhoza pilnvaroto sanāksme, kurā apspriesta šī pieredze. Nolemts izveidot komisiju, kas sagatavos nolikumu, sarīkās visu saimniecības biedru paju mantisko un izstrādāto daļu summas, šim lielajam darbam patērējot tuvākos trīs mēnešus. Lēmumā arī paredzēts nokārtot jautājumu par administratīvā pārvaldes aparāta samazināšanu līdz optimāliem apmēriem.

Sajā sapulcē vienaldzīgo nebija. Gados vecāki kolhoznieki, pensionāri, kuri paši vai viņu vecāki kolhozā iestājas ar saviem lopiem, inventāru, ēkām, izteica gandarījumu, ka beidzot tiks novērtēti viņu mantiskais un daudzo gadu darba ieguldījums kolektīvajā saimniecībā, gados jaunākie sprieda par vispārēju centīgu un kvalitatīvu darbu nodrošināšanu saimniecībā, lai notelkti vairotu tās ekonomisko potenciālu.

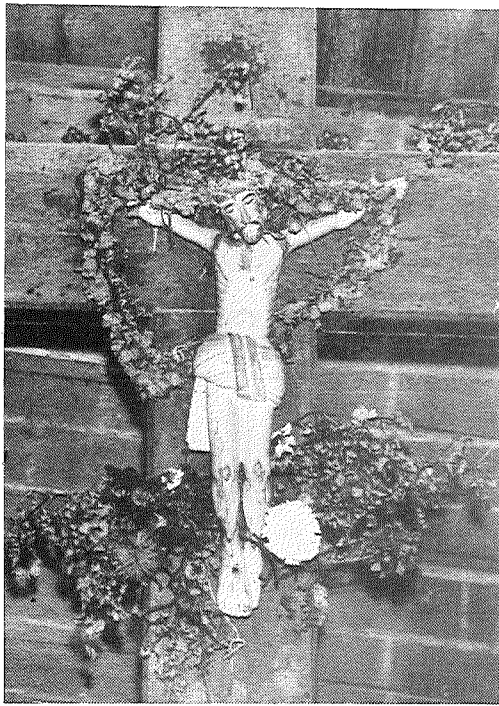
Sapulces ievaddaļā izsmelošu informāciju par jaunās formas ieviešanas ceļiem un tās efektivitāti sniedza agrofirmas ģenerāldirektors Romualds Kavinskis, pie praktiskām lietām šīs sistēmas ieviešanā apstājās viņa vietnieks ekonomikā Anatolijs Sabanskis. Savas domas izteica ģenerāldirektora vietniece lauksaimniecībā Sofija Vjake, vecākais ekonomists Alberts Eglītis, pensionāre Helēna Vanaga, vēstārs Jāzeps Šņepsts, kokzāģētavas strādnieks Jāzeps Rubens, kolhoza mehānisko darbiniecu vadītājs Vasilijš Kurmeļevs, daudzi citi.

Sikāk par paju sistēmu pastāstīs šā gada 11. novembra «Jaunajā Ceļā». Ieinteresētos lūdzam vēlreiz iepazīties ar šiem rakstiem, savus priekšlikumus iesniegt agrofirmas administrācijai, ekonomiskajam dienestam.

Latgolas celmolu sopju zeimes

Kotrā sādžā beja vīta, kur apkaimiņš laudis pulcējās vokorus, — krysts ar Pelsteitoja mūku. Te noce padzīdīt goriegas dzīsmes, izdzīdīt savu sopi.

parunot sovā storpā, nūkrateit nu sirds gryutas dūmas. Vinnār atnese zīdus. Reti kur pi krysta beja svātbilde, bet lelōkūtīsu kūkā grīzīt tāļ, pi

kam beja radzams eista meistara rūkroksts.

Tagad Latgolas celmolu sopju zeimes teik atjaunotas.

Jezupu Soikānu pieminot

Ludzas rajona centrālās bibliotēkas lasītāvā interesei kopš neilga laika ir dota iespēja pašķirstīt un palasīt Jezupa Soikāna sastādīto grāmatu «Senejo Latgola». To 1924. gadā izdeva vietējā Latgalešu kultūras veicināšanas biedrība, bet nodrukāja Rēzeknes tipogrāfijā «Darbs un Zinība».

Nelielā apjoma iespieddarbs satur apcerējumu par Latgali un latgalešiem. Arī toreiz, kā ievadā atzīmē autors, sabiedrības plašās aprindās pastāvējusi dziļa interese par mūsu senču dzīvi, tās īpatnībām, zināšanām, raksturu, ieradumiem un ticību. Te apkopotās zināšanas par novada vēsturiskajām un etnogrāfiskajām robežām, par mūsu senčiem latgalešiem, par vācu bruņinieku, poļu šlahtiču, krievu milžnieku virskundzību šajās teritorijās.

Nodaļa «Kū mums stosta senču kōpi» gadu vēlāk pārstrādātā un papildinātā

veidā iznāca atsevišķā grāmatā ar tādu pašu nosaukumu. Tas ir apraksts par arheologu J. Romanovu, N. Sizovu, profesora Fr. Baloža dažādos gados Ludzas Odukalnā veiktajiem senlatviešu apbedījumu izrakumiem, ekspedīcijas laikā iegūtajiem priekšmetiem un to likteni (tur uzlīdē ieroči un rotaslietas izklāda pa daudziem pasaules slaveniem muzejiem).

Abas minētās grāmatas, lai gan satur pamaz autora patstāvīgu pētījumu un atklājumu, tomēr uzskatāmas par sava laika atzinumu populārzinātniskajiem apskatiem ar paleoķošu kultūrvēsturisku nozīmi. Tagad gan tie jau ir zināmā mērā novecojuši, taču neaizmirsīsim, ka toreiz tie godam pildīja savu uzdevumu, deva zināšanas par mūsu novadu, varoļa cilvēkos savas dzimtenes mīlestības jūtas.

Kaš tad bija Jezups Soikāns, kopš kura dzimšanas šajās dienās aprit simtgade?

Viņš bija dedzīgs Latgales vēstures pētīšanas popularizētājs, publicists un novadpētnieks.

Dzimis 1889. gada 25. novembrī Ciblas pagasta Eversmūžā. Miris Rīgā 1930. gada 25. jūlijā. Apglabāts Ludzā. Visai populārs sava laika cilvēks — aktīvs pašvaldību darbinieks, Ludzas apriņķa priekšnieks, arī skolu valdes priekšsēdētājs. J. Soikāns nodibināja Ludzā muzeju, kultūrveicināšanas biedrību un žimnāziju. Viņš ne tikai sastādīja divas minētās grāmatas, bet arī līdzdarbojās žurnālā «Zidūnis», citos preses izdevumos, vienu brīdi 1930. gadā rediģēja avīzi «Latgolas Sorģs».

Starp citu, ASV tagad dzīvo un strādā viens no viņa dēliem (otrs nesen miris). Juris Soikāns, ievērojams mākslinieks grafiķis un pedagogs, 11. novembrī dāvājis Ludzas 1. vidusskolai latvju nacionālo karogu.

V. TROJANOVSKIS

«Pareizticībai Latvijā ir gara un interesanta vēsture. Vēsturiskie dokumenti, kas varētu parādīt precīzu datumu, kad Kristus mācības gaisma pirmoreiz atnesta uz latviešu zemi, gan nav saglabājusies. Ap vācu iebrukuma laiku 13. gs., kā tas tagad ir pilnīgi pierādīts, jau pirms 1200. gada latvieši ar krievu starpniecību zinājuši par kristīgās baznīcas pastāvēšanu» (profesors L. Adamovičs). Kaimiņu attiecības, radniecība, dabā viegli šķērsojamas robežas, cilšu draudzīgums, ertie ūdensceļi — tas viss tālā senatnē saistīja krievu senčus ar latviešu senčiem. Šie ekonomiskie, kultūras un reliģiozie sakari bijuši ļoti daudzpusīgi, tie atbalsojas arī mūsu dienās. Pats tautības nosaukums «krievi», kādu latvieši lieto vēl tagad, glabā tālas atmiņas par to sirmo senatni, kad latviešu cilts pirmoreiz sāka tikties ar krivičiem (cilts nosaukums). Krievu un latviešu valodu kopīgās iezīmes ļauj apzināt un izskaidrot dažus pašreiz dzīvā krievu valodā zudušus, bet latviešu valodā vēl saglabājusies pamatvārdus vai to senās nozīmes. Piemēram, «говядина» (nevis «коровятина») ieguvis precīzu skaidrojumu, ja nemam talkā krievu valodā jau sen aizmirsto senslāvu vārdu «говядо» un latviešu «govs» (корова); «мытарь» (sal. «неумытый должник») no latviešu «muita» (таможня); «изба» (истба) no «istaba» (комната); baznīcas slāvu «толковник» — «перевод 70 толковников» no «tulkot» (переводить) utt. Gan šie, gan arī citi piemēri liecina par senkrievu un senlatviešu cilšu ciešiem sakariem.

988. gadā svētais lielknazs Vladimirs kristīja viņam padotās krievus, 12. gs. krieviem jau bija savi centri ar augsti attīstītu kristietisko kultūru, no tiem senlatviešu cilšu tuvos kaimiņos bija Polocka, Vitebska, Pleskava un Novgoroda. Pā Daugavu (Zapadnaja Dvina), kas bija cēla «no varjagiem uz grieķiem» daļa, krievu tirgotāji devās tirdznieciskos darījumos uz Hanzas pilsētām un Gotlandi. Tieši tirdznieciskie sakari bija par pamatu divu krievu pilsētu dibināšanai Daugavas (Dvina) krastos: Kokenosa (Kogenhauzen, Kokenese) un Gersika (Jersika). Šajās pilsētās, pēc Latviešu Indriķa hronikas zinām, dzīvojuši ne vien krievi, bet arī latvieši. Savā «Līvoniā hronikā» Latviešu Indriķis stāsta, ka krievi kristījuši letigolus (latgalis) no Tālavas, valdnieks Tālvāldis, viņa ģimenes locekļi un viņam padotie laudis bijuši pareizticīgie.

Līdzās daudzajām kopīgajām vārdu saknēm latviešu un krievu valodā, kas ir radniecīgas, latviešu valodā ir vārdi, kas sirmā senatnē aizgūti no krieviem un attiecināmi uz reliģijas un kultūras dzīves jēdzī-

Pareizticība Latvijā

niem: baznīca — божница, kristīt — крестить, krustmāte — крестная мать, gavēt — говеть, klanīties — кланяться, zvans — звон, колокол, zvanīt — звонить, grāmata — грамоты духовные, горговые, otrdiēna — вторник, ce-

na. Tas attiecas tiklab uz vietējiem iedzīvotājiem, kā arī uz krieviem, kas šeit bija apmetušies.

Taču pareizticības sēkla pavisam neiznīka. XIII — XVI gs. Līvoniā nodibina tirdzniecības attiecības ar Austrumiem un Rietumiem.

turtdiēna — четверг, utt. Latvieši varēja iepazīties ar krievu pareizticīgo dievkalpojumu varenumu un krāšņumu, klausīties Kristus mācību, novērot pareizticīgo dzīvi un parāšas. Šie vērojumi varēja iedegt latviešos vēlēšanos pāriet pareizticībā. Iespējams, arī no latviešu vidus bijuši pareizticīgo garīdznieki. Viens no tiem bija Georgija tēvs (Jurģis), kas 1270. gadā pārrakstījis Evgēliju (atrodas V. I. Leņina Valsts bibliotēkā), uz kura ir uzraksts: «Писах же книгу сию аз, Гюрги, сын поповъ, глаголемого лотыша, с городища».

Latvijas senajos pilskalnos, «sevišķi austrumu latviešu», atrastas IX — XII gs. rotaslietas pareizticīgo parauga kristiešu simbolu veidā (krustiņi, sv. Jura svētbildītes, eņģeļu attēli). Pareizticības izplatībai un nostiprināšanai latviešu un igauņu vidū traucēja vācu bruņinieku brunotais uzbrukums.

Pēc tam, kad vācieši bija pilnīgi iekarojuši Baltiju, pareizticībai iestājās grūti laiki. Vācieši iznīcina pareizticības centrus Kokenosā (Kukeiģsā, Kokenesē) un Gersikā. 1208. gadā vācieši sagrāba un izpostīja Gersiku (Jersiku) un nodezināja to, «nonēma no baznīcām zvanus, svētbildes un citas lietas, līdz panāma sudrabu un zeltu lielā daudzumā». Lai iznīcinātu pareizticību, tika izmantota ne tikai pārliecinošana, bet arī piespē-

Krievu tirgotāji apmetās Baltijā, ierīkoja savus kantorus. Noslēdzot tirdzniecības vienošanos, krievu tirgotāji pieprasīja tādas noteikumus, lai viņiem būtu savas baznīcas. Tās bija pareizticības sālīnas, kas bija saglabājušās Baltijā XIV — XV gs. Pareizticīgo baznīcas bija Rīgā, Jākobštātē (Jēkabpils) un citās vietās. Rīgas māģistrāta grāmātā ap 1453. gadu pieminēta krievu Nikolasa baznīca Rīgā. Šajā laikā Rīgā bija «krievu stūris» — Krievu iela (tagadējā Aldaru) ar sv. Nikolaja pareizticīgo baznīcu, patversmi un kapsētu.

XVII — XVIII gs. pareizticīgo baznīcas saglabājušās Latvijas austrumu daļā: Ilūkstē, Daugavpilī, Rēzeknē u. c. vietās.

Pēc Vidzemes un Rīgas pievienošanas Krievijai 1791. gadā pareizticības stāvoklis Latvijā uzlabojās. 1795. gadā Kurzemi pievienoja Krievijai, 1722. gadā — Latgali, pareizticīgo draudzes tika pakļautas Vitebskas un Polockas arhibīskapiem, Latgalē bija daudz grezni izrotātu pareizticīgo baznīcu.

19. gs. 40. gados notiek pareizticības atdzimšana latviešu vidū, tiek organizētas gan krievu, gan latviešu jaunas draudzes. No latviešu vides nāk garīdznieki. Tiek celtas lieliskas baznīcas, 1833. gadā Rīgā tika iecelts pirmais bīskaps — Irinarhs. Tā tika nodibināta Rīgas eparhija. Un šodien mūsu Eparhija.

Par tiesu pakalpojumiem

PSRS Ministru Padomes 1989. gada 25. oktobra lēmums.

♦ Valsts nodeva prasībaj līdz 100 rubļiem — 5 rubļi;

♦ līdz 500 rubļiem — 6 procenti no prasības summas;

♦ virs 500 un līdz 1000 rubļiem — 8 procenti;

♦ augstāk par 1000 rubļiem — 10 procenti no prasības summas.

Par laulības šķiršanu — 30 rubļi, par atkārtotas — 50 rubļi, ja viens no partneriem dodas atkārtotā laulībā, civilstāvokļa aktu reģistrācijas nodaļā jānomaksā 200 — 300 rubļi. Par mantaš sadali laulī-

bas šķiršanā — 10 procenti no dalas vērtības, par nemantiskām prasībām — 10 rubļi.

Par dokumentu iznīgšanu — 3 rubļi un par katru lappusi — vēl 60 kapeikas.

Jaunais Ceļš

1989. gada 2. decembris

Darbi pārsver kļūmes

Lauku dzīves mūzsenajā darbu ritmā vienmēr kā gaišs, priecīgs akords izceļas jaunbūvju pabeigšana. Celtnieku rokas uzlej ne tikai dzīvojamā māju, fermu, noliktavu, remontdarbnīcu... Vienlaikus taču atkal kādam — nē, vairākiem desmitiem — kļūst labāki dzīves, darba vai komunālās sadzīves apstākļi.

Mūsu agrofīrmas laudīm šādas gaidītas dažāda veida pozitīvas pārmaiņas nav retums. Jo celtnieku organizācijai ne jau tikai vārda pēc piešķirts iespaidīgais celtniecības un montāžas darbu pārvaldes nosaukums. Gan darbināvu skaits, gan tehniskais bruņojums, gan ieguldāmo līdzekļu daudzums pilnā mērā atbilst šādai organizācijas kategorijai. Bet par atdevi lūdzam pastāstīt pārvaldes priekšnieku VALERIJU PETROVU.

— Ne tikai tieši lauksaimniecībā nodarbinātajiem — arī celtniekiem šis gads bija labvēlīgs. Agrais pavasaris, mērenais rudens pavēra mums labu darbu fronti. Jau šī gada desmit mēnešos pašu spēkiem bijām apguvuši tikpat līdzekļu, cik visā aizvadītā 1988. gadā. Enerģiski strādāja arī agrofīrmas objektos nodarbinātās pārējās celtniecības organizācijas. Kopējais veikto celtniecības un montāžas darbu apjoms desmit mēnešos izsakāms iespaidīgā summā — 3 miljoni 771 tūkstotis rubļu. Pērn tādā pašā periodā bija tikai apmēram 3 miljoni. Lēšam, ka līdz gada beigām šī summa sasniegs 4,2 miljonus rubļu.

Savs stimuls veicīgi strādāt mūsu celtniekiem ir akorda darba uzdevumi. Nezinu gadījuma cilvēku, sliņķu, dienderu. Tiesa,

aizkavējusies, piemēram, Zaseku govju kūts nodošana ekspluatācijā, kas bija paredzēta šajā gadā, taču tas notika brigādiēra slimības dēļ. Katrā vietā tomēr vajadzīgs savs organizējošais centrs.

Otrajā pusgadā vien no lielākiem nodotiem objektiem varu nosaukt 48 dzīvokļu māju, 6 dzīvokļu māju, cūku kūts korpusu, vairākus sūkākus objektus. Sogad vēl pabeigsim Aizupiešos lopbarības sagatavošanas ceļu. Gatavie objekti — galvenokārt citu priekš. Bet mums pašiem vislielāko gandarījumu sagādā tas, ka pirms sala iestāšanās esam sagatavojuši plašu darba fronti ziemai. Lūk, tajos pašos Aizupiešos ielikti pamati vēl vienam cūku fermas korpusam. Nākamgad kolhozā vajag uzcelt arī jaunu govju fermu. 32 dzīvokļu māju, kinoteātri, autobāzi, papildināt mūsu pašu pārvaldes saimniecību...

Jā, kārtīgas remontbāzes trūkums ļoti iespaido mūsu darbu. Jebkura ietilgusi tehnikas dikstāve šit pamatīgu robu mūsu laika budžetā. Jo arī celtnieki grib strādāt laikmetam atbilstoši. Roku darbs būvmateriālu piegādē no stāva uz stāvu vairs galīgi nav «modē», kā bija toreiz, kad savus pirmos solus celtniecībā sāku es, Domāju, ka tas ir arī pareizi. Katram laikam ir savas prasības, tāpēc jābūt arī attiecīgām iespējām. Mums ir 11 celtni, taču autotelnī tikai 7. Ar mūsu darba vērtenu tas ir nepietiekami. Gaidām papildinājumu — vēl divus.

Dažkārtējs piespiedu dikstāves cēlonis ir arī transporta trūkums. Par būvmateriālu nepietiekamību

želoties nevaram, taču ir cita nelaime — nespējam tos laikus aizgādāt uz noliktavu un objektiem — nav mašīnu. Uz trim iecirkņiem iedalītās divas kravas automašīnas ir daudz par maz. Ipaši asi to izjūtam tagad, kad republikā trūkst benzīna.

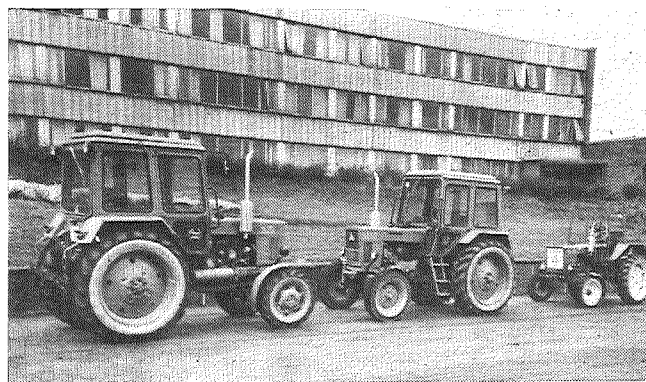
— Lasītāji, izteikdami savu gandarījumu, ka arī lielo māju ledzīvotājiem būs dota iespēja turēt lopus, tomēr izsaka neapmierinātību par jauncelamo individuālo kūtiņu boksu izmēriem. Tie ir neērti — pārāk šauri, telksim, govju turēšanai. Ko jūs varat teikt šajā sakarībā?

— Tāds platums paredzēts projektā un atzīts par pilnīgi pienemamu. Tiesa, tā ir pirmā «komunālā» kūts kolhozā, mums šajā ziņā ir maza pieredze. Iespējams, kādam lielam govju īpašniekam uzceltais bokss patiešām likties par šauru. Bet mūs ierobežo tas, ka gribētāju ir daudz. Briesmīgi plaši izvērsties neļauj ciemata robežas. Un kuram gan būs nepieciešama kūts kaut kur tālu prom no mājām? Tie, kas vēlas turēt sūkākus lopus, piemēram, sivēnus nobarošanai, kādu aitu, manuprāt, varēs justies apmierināti. Jāņem vērā arī tas, ka, jo mazāk kūti būtu boksu, jo tie būtu dārgāki. Pašlaik rēķinām, ka viens bokss maksās apmēram 800 rubļu. Pašreizējās dārdzības apstākļos tas nav daudz. Ja vēl atradīsies gribētāji un valde dos rīkojumu, otru kūti varētu pamēģināt uzcelt ar nedaudz izmainītām telpu platuma un garuma attiecībām, tā, kā mājlopu turētājiem ērtāk.

Intervēja L. LAUCE

Pašlaik izmēģinājumos tiek pārbaudīts Altaja traktoru rūpnīcā ražotais T-250. Tas ir jauns, perspektīvs kāpurķēžu traktors dažādiem darbiem, kas 1,5 — 2 reizes paaugstinās darba ražīgumu un ievērojami uzlabos mehanizatoru darba apstākļus. Tas domāts, lai aizstātu K-701 tipa traktorus un tādējādi samazinātu spiedienu uz augsni, ļautu ātrāk sākt pavasara lauku darbus.

Jaunajam traktoram ir sešcilindru dizelis D-4601 ar šķidrumsdzēsētāju savienojumā ar turbopūtēju. Līdzīga tipa dzinējs ir arī

Kur tie lielle, tur es ar'...

amerikāņu traktorā «Challenger-65». Lai, kāpinot ātrumu un energoietilpību, bistami nepalielinātos trokšnis un vibrācija mehanizatora darba vietā, dzinēja atsperejums jaunajam mašīnai ir uz gumijas un metāla amortizatoriem. Savukārt gaisa attīrītāja izmantota efektīvāka — papīra filtrpatrona. Atdzēsēšanas radiatoru bloka uzstādīšana realizēta pēc četrpunktu shēmas uz rāmja lonžeroniem ar gumijas spilvenu palīdzību bez papildu saistības ar dzi-

Traktors nākotnei

nēju. Arī tas samazina šī mezgla vibronoslogotību. Lai atvieglotu dzinēja iedarbināšanu bez iepriekšējās iesildīšanas — 25°C temperatūrā, traktoram ir aerosoltipa palaišanas ierīce ar elektomagnētisko piedziņu, to darbina no kabīnes.

Konstruktori ieguldījuši daudz darba un izdomas.

Tā nokomplektēta ar gaisa kondicionētāju, apsildītāju, elektriskiem stiklu tīrītājiem un priekšējā stikla mazgātāju, termosu ar dzeramo ūdeni, spoguļi aizmugures pārredzēšanai, pretsausles aizliktni, iekšējās apgaismošanas plafonu, āķi drēbju pakāršanai, ērtām vadīšanas iekārtām.

Informāciju par mezgla tehnisko stāvokli traktoriem iegūst no automātiskās kontroles sistēmas, kurā ietilpst: monitors, energobarošanas bloks, devēji. Monitors labajā pusē izvietoti slēdži vajadzīgā parametra noskaidrošanai: mašīnas ātruma, akumulatora sprieguma, kloķvārpstas apgrībienu, eļļas spiediena, ūdens temperatūras, degvielas līmeņa noteikšanai. Monitors kreisajā pusē atrodas signālierīce, kas dod ziņu par traktora avārijas stāvokli, un shēmas bojājumu adreses (dzinējs, radiators, hidrobāka, plekabeles ierīces, degvielas tvertne utt.) signalizētāji.

Salīdzinājumā ar tās pašas klases traktoru K-701 jaunajai lauksaimniecības mašīnai šaurāka slēde un ērtāka vadīšana. Tai ir par 80 — 90% augstāks darba ražīgums salīdzinājumā ar modeli T-4A, bet degvielas patēriņš mazāks. Konkursizmēģinājumi ar amerikāņu traktoru «Challenger» rāda, ka mūsu T-250 to pārspēj ar jaudu un izmantošanas iespējām visdažādākajos laika apstākļos, atpaliēkot no ASV ražotā tikai darba izpildījuma precizitātes ziņā.

Jaunajā traktorā krietni palielināta darba drošība. Tas kļuvis komfortablāks. Termozolētājai, no trokšņa pasargātajai vienvietīgajai kabīnei ir vienas durvis un divas avārijas izejas.

Latvijas sociāldemokrātijas vēsturiskie pirmsākumi

TIE saistās ar strādnieku šķiras veidošanos par politisku spēku. 1899. gada 7. maijā sākās «Rīgas dumpis» — Rīgas strādnieku pirmais politiskais streiks un demonstrācija pret cara patvaldību. 1901. gada 31. jūlijā Pauls un Klāra Kalniņi nodibināja Kurzemes sociāldemokrātisko grupu, kura bija viena no LSDSP galvenajām priekštečiem.

LSDSP nodibināta 1904. gadā Krievijas pirmās revolūcijas priekšvakarā. Partijas rindās 1905. gada revolūcijas laikā bija ap 16 tūkstošiem biedru — tas ir, vairāk nekā visā Krievijas sociāldemokrātijā, kura šajā laikā bija sašķēlusies lielniekos un maziņniekos, un viena otru aktīvi apkaroja. Izcīnītās brīvības dienas bija īslaicīgas. Uz karastāvokļa ieviešanu LSDSP 1905. gada 8. decembrī atbildēja ar ģenerālstreiku.

Revolūcijai sekojošā nakts bija baismīga. 1906. gadā darbojās kara lauku tiesa. Spriedumi bija izpildāmi 24 stundu laikā. Bezgala daudz revolucionāru dzīvību aiznesa patvaldības nāves plauja.

1912. gadā Latvijā sākas jauni strādnieku kustības uzplūdi. Kā cīņas ierocis tika izmantoti streiki. 1914. gadā Latvijā streikojā 370 000 strādnieku.

Partijas Briseles kongress (1914. gada 26. janvāri) iezīmēja pāreju uz lielniecisko kursu. Kon-

gresa darbā piedalījās arī Lēņins, kurš faktiski vadīja latviešu lielnieku frakciju.

Pirmais pasaules karš deva smagu triecienu Latvijas strādnieku šķirai un sociāldemokrātijai. Liela daļa strādnieku gāja bojā pasaules un pilsoņu kara kaujās, daudzi krita par upuri epidēmijām. Vairāki simti tūkstoši nekad vairs neatgriezās Latvijā.

Beidzot pienāca lielais lūzums, kas izšķīra sociāldemokrātus un lielniekus. 1918. gada 17. jūnijā sociāldemokrātijas konference sabruka partijas vienība, kas bija sākusi ir jau 1914. gadā. Mazinieki nolēma atjaunot veco parti-

ju, atgriezties pie tās pirmo gadu nosaukuma — Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija (LSDSP). Konference noteica cīņu par Latvijas neatkarību un demokrātisku republiku par LSDSP galveno uzdevumu.

Politisko spēku sadrumstalotība un vienprātības trūkums demokrātijas aizstāvjos padarīja iespējamu 1934. gada 15. maija apvērsumu. Autoritārā režīma gados sociāldemokrāti faktiski darbojās nelegāli. Pēc Ulmana valdības gāšanas LSDSP darbības legalizācija Latvijā netika pieļauta, vēl vairāk — redzami LSDSP vadītāji tika izvesti uz Sibīriju.

Vācu okupācijas gados vairāki sociāldemokrātijas vadītāji iekļāvās Latvijas Centrālās padomes vadītājā pretošanās okupācijas režīmam kustībā.

Pēc Otrā pasaules kara LSDSP darbība atjaunota ārzemēs, partiju vada Ārzemju komiteja, kuras priekšgalā ir Dr. Bruno Kalniņš.

LSDSP kā emigrācijas partija sastāv Sociālistiskajā Internacionālē. LSDSP AK priekšsēdētājs Dr. Bruno Kalniņš ir šīs Internacionāles goda prezidents.

No 40 gadiem, kurus partija darbojās Latvijas teritorijā, 25 gadus tā bija spiesta pavadīt pagrīdē un tikai 15 gadus bija lemts

darboties legālos apstākļos. Sodien daudzi cilvēki, uzzinot par LSDSP atjaunošanu Latvijā, tās darbību vēro ar neuzticību. Un tas galvenokārt izpaužas nezināšanā, kā veidojušās LSDSP un Komunistiskās partijas attiecības. Nocietēšu fragmentu no LSDSP Ārzemju komitejas priekšsēdētāja Dr. Bruno Kalniņa raksta, kuru viņš publicējis 1949. gadā:

«Pēdējo gadu notikumi ir veidojuši nesamierināmu pretešību starp sociāldemokrātiem un komunistiem. Sociāldemokrāti aizstāv demokrātiju, komunisti — diktatūru. Sociāldemokrāti sargā cilvēku tiesības un politiskās brīvības, bet komunisti iznīcina šīs brīvības. Sociāldemokrāti stāv par tiesisku valsti ar vairākām brīvām partijām, brīvām arodbiedrībām un citām sabiedriskām organizācijām, brīvu presi un opozīcijas pieļaušanu pret pastāvošo valdību. Komunisti rada policejisku valsti ar slepenpoliciju, koncentrācijas nometnēm, cietumiem, deportācijām un nāves sodiem. Sociāldemokrāti vēlas tagadnes saimnieciskās un sociālās problēmas atrisināt pakāpeniski ar demokrātiskiem līdzekļiem un brīvām vēlēšanām, komunisti rīkojas ar bruņotu spēku, likvidē visas partijas, atskaitot paši savu, un atrisina valsts dzīves jautājumus ar komunistiskās diktatūras vadītāju pavēlēm. Sociāldemokrāti

ir lojāli pret savu tautu un valsti, viņi iestājas par starptautisku sadarbību. Komunisti visās zemēs klausā Padomju Savienībai un ir šīs imperiālistiskās valsts piektā kolonna kārēm, viņi cīnās par padomju varas nodibināšanu visā pasaulē. Latvijas sociāldemokrāti stāv par Latvijas valsti un Latvijas neatkarību, latviešu komunisti kopš 1918. gada ir cīnījušies par Latvijas iekļaušanu Krievijā. Latvijas sociāldemokrāti aizstāv Latvijas nacionālās intereses, latviešu komunisti kalpo Padomju Savienības interesēm. LSDSP ir pretkomunistiska strādnieku partija, kas par vienu no saviem galvenajiem uzdevumiem uzskata komunistisko ideju apkarošana».

Protams, laiks ir izdarījis izmaiņas dažās niānsēs, bet pamatnostāja šodienas LSDSP nav mainījusies. Tagad partija atjauno savu legālo darbību Latvijā. LSDSP vēl nav masu partija ar daudziem desmitiem tūkstošu biedru. Tāda nevar būt ne viena partija, kas tikko pārgājusī legālā statusā. Ne skaitā mūsu spēks, bet visas tautas atbalstā tas rodams un stiprināms.

Latvijas ledzīvotāji, dariet stipru mūsu partiju! Erivi sveiks!

A. GARJANS (Līvānos)

ATELA: LSDSP Latvijas grupas atjaunošanas konferencē Rēzeknē.

Jaunais Ceļš

1989. gada 2. decembris

Balkānu iespaidi

S. KUZNECOVS

(Turpinājums. Sākums 43., 44., 47. numurā.)

Gandrīz katrā zemnieku mājā, kuru mums bija iespēja apmeklēt, ievērojām, ka redzamā vietā stāv spēcīga, pašpārliecināta cilvēka portrets. Zem šī portreta — noteikti ziedu buķete. Tas ir Aleksandrs Stambolijskis, Bulgārijas premjerministrs 20. gadu sākumā, Bulgārijas zemkopju tautas savienības līderis (ši partija pastāv arī pašreiz — Bulgārijā ir divpartiju sistēma), populārs darbinieks, kuru vēl joprojām godā zemnieki, īpaši valsts ziemeļu un rietumu daļā. Pēc specialitātes būdams agronoms, ieguvis izglītību Rietumeiropā, viņš uzstājās ar plašu demokrātisku pārveidojumu programmu, kas bija vērsti uz pusfeodālās Bulgārijas atjaunošanu, tās atpalcības pārvarēšanu. Radikālās agrārās reformas gaitā katrā zemnieku saimniecībai bija jāsaņem līdz 50 hektāriem zemes (neviļus nāk prātā analogiski pasākumi Latvijā apmēram tajos pašos gados). Tika ieviesta vispārējā darbāklausība: katram Bulgārijas pilsonim, ieskaitot ministrus, vienu mēnesi gadā bez atlīdzības vajadzēja nostrādāt valsts saimniecības atjaunošanā, lai likvidētu pirmā pasaules kara postījumu sekas. (Pats Stambolijskis, patriots būdams, ļoti asi pārdozvoja Bulgārijas pazemojumu — tā bija karā zaudējušo skaitā.) Progresīvie jaunievēdumi sadūrās ar atklātu konservatīvo spēku pretdarbību, un jau

1923. gada jūnijā kreisās valdības galvu valsts apvērsuma laikā zvēriski nogalināja monarhistiskie un fašistiskie sazvērnieki. Kā atbilde uz šo un citiem reakcionāro spēku noziegumiem bija pasaulē pirmā antifašistiskā sacelšanās tā paša gada septembrī. Komunisti un Zemnieku partijas biedri cīnījās plecu pie pleca, tomēr cieta smagu sakāvi. Sacelšanās tika apspiesta ar ārkārtīgu cietursirdību: sagrābtos sacelšanās dalībniekus sadalīti spīdzināja, šāva, kāra, iemeta aizā, slīcināja Donavā. Lūk, kāpēc Bulgārijā tā godā 1923. gada septembra varoņi un traģisko dienu piemīņi.

So varoņu pēctečiem tagad, protams, ir pavisam citas problēmas. Pirmām kārtām tās laikam saistītas ar ģimenes un personiskā komforta nodrošināšanu — bez tā, kā mums likās, bulgāri vienkārši nespēj iedomāties normālu dzīvošanu. Kas attiecas, piemēram, uz personisko auto-transportu, tad šeit, atšķirībā no kaimiņzemes Rumānijas, ielās redzama vesela visdažādāko marķu vieglo automobiļu jūra. (Pēc mūsu novērojumiem, apmēram puse no tiem ir Padomju Savienībā ražotie, ceturtdaļa — citās sociālisma valstīs ražotie — škodas, trabanti, vartburgas, polju fiati, atlikusi ceturtdaļa — Rietumu marķas.) «Lada» Bulgārijas Tautas Republikā maksā 8 — 9 tūkstošus levu (vienu levu tiek pielīdzināta vienam rublim, kaut gan bulgāru naudas vienības reālā vērtība ir mazāka), «Volgu» var iegādāties par

12 tūkstošiem levu, jauno «Moskviču» — par 12,5 tūkstošiem levu. Vadītāja tiesības īpašniekam maksā divreiz dārgāk nekā pie mums — 300 levu. Dārgāka ir arī dīzeļdegviela — 60 sotinkas (60 kapeikas) par litru (Bulgārijā naftu gandrīz nelegūst).

Sīkāka informācija par to, kā dzīvo mūsdienu bulgāri, vēl sekos, bet pagaidām gribu tikai piebilst un varu apliecināt, ka sociālajā sfērā šajā valstī ir vēl ne mazums problēmu, kas visi atgādina mūsējās (diemžēl arī šeit sociālisms pārsvarā tika celts pēc padomju parauga), tomēr kopējais dzīves līmenis Bulgārijā ir nedaudz augstāks, un tas ir jūtams pat sīkumos. Pirmām kārtām tas attiecas uz apkalpošanu. Gandrīz visās daudzdzīvotājos lielās apdzīvotajās vietās, burtiski, uz katru stūra iekārtotas mājīgas kafējniecas un nelieli restorāni. Rindu nav, taču apmeklētāju ir daudz jebkurā dienas stundā, un tie nebūt nav sazin kādi bagāti vai arī ne tik bagāti, kā mēs, ārzemnieki. Visdažādākā veida pakalpojumu (automobiļu iznomāšana, dažādi mājas darbi un tamlīdzīgi), kurus iedzīvotājiem piedāvā valsts un kooperatīvi, ir krietni vairāk nekā pie mums, lai gan patērētājiem tie maksā dārgāk nekā mūsējā.

Bulgārijā mēs secinājām, ka sociāli ekonomiskā situācija šeit līdzinās tai, kāda ir pie mums, tikai ar to starpību, ka vidējam padomju pilsonim ir diezgan daudz maznodrošinātas naudas, pastāvot pus-tūkšam preču tirgum, bet te viss ir otrādi: salīdzinoši daudz preču un pakalpojumu, taču to cenas ir krietni augstas. Izņēmumu no šī likuma bija samērā maz: salīdzinoši lēti augļi un vairums dārzeņu. Padomju grāmatas krievu valodā te maksā par 20 procentiem lētāk nekā pie mums, lai gan vispopulārāko autoru darbus pārdotānā redz maz, bet par

bestelleriem nākas maksāt tikpat, cik mums «meļņajā tirgū». Preču izvēle patiesi ir krietni plašāka: dažnedažādi mazgājāmie līdzekļi, arī kafija, cukurs, sanitārā tehnika un daudz kas cits, par laimi, nav deficīts. Tiesa, tas pats cukurs maksā gandrīz divas reizes dārgāk nekā pie mums, vidēja lieluma plakanzāģītis — 3,70 levas, neliela lodlampa — 50 levas (4 reizes dārgāk nekā pie mums!), dārgi ir arī metāla trauki. Uzskaitījumu līdzīgā veidā varētu turpināt. Vēl vairāk — neizkāpēc trūkst daudz elementāru lietu. Lai nu vēl, sacīsim, fotofilmas, pieņemsim, ka vasarā pēc tām ir paaugstināts pieprasījums. Bet mums tā arī neradās iespēja iegādāties kārtīgu lodspalvu. Tāpat kā pie mums, varētu daudz runāt par preču ne pārāk labo kvalitāti. Un, visbeidzot, visnepatīkamāko iespaidu par vietējo tirdzniecību atstāj tas fakts, ka veikali un dažādi citi tirdzniecības punkti strādā augstākā mērā savdabīgi. Tie visi, pārtikas preču pārdošanas ieskaitot, tiek slēgti jau pulksten sešos vai septiņos vakarā. Pusdienlaiks ilgst divas — divarpus stundas, bet pārtraukumi darba laikā vispār ir nenosakāmi — pārdevēji mēdz iziet visdažādāko iemeslu dēļ uz tik ilgu laiku, cik pašiem ienāk prātā.

Visai nozīmīgu un pat godpilnu vietu bulgāru ikdienas dzīvē ieņem ēšana. Par šejienes virtuvi vajag stāstīt atsevišķi, tāpēc pateikšu vienīgi to, ka ēdienkartē pārsvarā ir skābpiena produkti, tomāti, pipari (tos bulgāri lieto tādos daudzumos, ka mums to grūti pat iztēloties). Par ēstgribas trūkumu vairums no pazīstamājiem bulgāriem žēloties nevarēja, kaut arī te, no mūsu viedokļa, ir visai smags klimats. Ēd, protams, daudz baltmaizes (rupjmaizi te vispār necēn), taču gandrīz nemaz — galu un sviestu. (Turpinājums sekos.)

Lietuviešu virtuve

Nacionālo ēdienu pamatā ir divi faktori: produktu izvēle un to apstrādes īpatnības. Parastu izejvielu izmantošana oriģinālos savienojumos un proporcijās, specifisku piedevu, garšvielu un citu papildinājumu izmantošana katrā tautā ir būtisks neparastu ēdienu raksts un savdabību.

Lietuviešu nacionālo ēdienu gatavošanai izmanto kartupeļus, dārzeņus, cūkgaļu. Daudzos Lietuvas rajonos gatavo desas, kurās cūku resnajās zarnās papildā rivētus zalus kartupeļus.

LIETUVIEŠU BORSČS AR «AUSTINĀM»

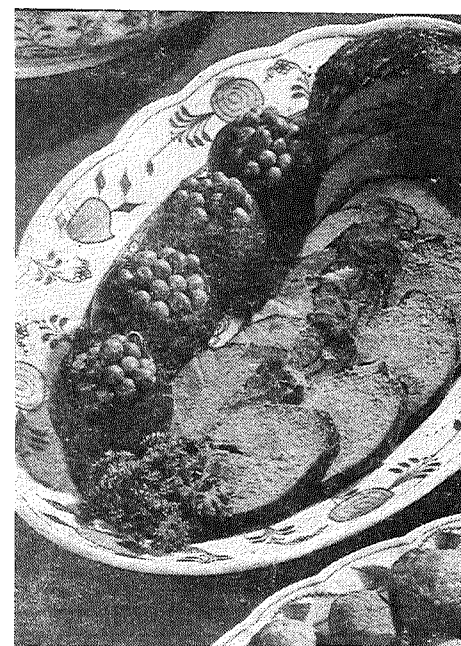
500 gramu liellopu kaulu, divi sīpoli, 1/3 bietes,

2 olas, 4 karotes sviesta, ūdens.

Kaitētas sēnes pārslasit, labi nomazgāt, apliet ar aukstu ūdeni, kamēr tās uzbriest. Novārt tajā pašā ūdenī, izņemot un atdzesēt (novārtījumu saglabāt). Daļu sēņu sīki sagriezt, pievienot tām cieti novārtītu sasmalcinātu olu, sīki sagrieztus, aseptus sīpolus, iridenu biežputru, piemest sāli, piparus, sasmalcinātas dilles, piesist klāt 1 olu un samaisīt. Pildījums «austīnām» gatavs.

«Austīņu» pagatavošana: iekļaut mīklu kā pelmeņiem vai varenīkiem, plānā kārtiņā izrullēt, sagriezt kvadrātos, uz katrā no tiem uzlikt tējkaroti sagatavotā pildījuma, galus aizlīpināt ciet, izveidojot austīņu formā.

Sagatavoto kaulu buljonu uzvāriet, pielikt tam sautētus, salmiņos sagrieztus burkānus, pētersīļus, sīpolus, pavārit uz lēnas uguns, pievienot sautētas bietes, atkal uzvāriet. Ielaist supā «austīnas» un vāriet, kamēr tās uzpeldēs. Turpinot karsēt uz mazas uguns, borsčam pievienot pēc garšas sāli, piparus, citronskābi vai kvasu, kā arī sagrieztas atlikušās sēnes, ieliet krējumu, samaisīt, pārkaisīt ar zālumiem, uzvāriet.

1 pētersīļu sakne, 1 burkāns, 4 karotes sviesta un tikpat daudz krējuma, sāis, pipari, citronskābe, cukurs, dilļu un pētersīļu zālumi pēc garšas. «Austīnām»: glāze kviešu miltu, 1/3 glāzes putrainu, 1 sīpols, 10 sēnes, sāls, pipari un 1/4 glāzes

Ja gribi vesels būt...

Atkal viena darba nedēļa ir aizvadīta, atkal klāt brīvdienas. Katrā ziņā jāatrod laiks, lai stundu, divas, trīs varētu pabūt kopā ar dabu — uz apsnigušā lauka, vēl labāk mežā vai kaut tuvējā mazajā birzītālīnā. Šīs stundas atsvērs visu.

Ja gribi vesels būt, tad nav ko gudrot: uz slēpēm, kopā ar ģimeni, draugiem, un prom no televizora žņaugiem! Ne katra programma ir tā vērts, lai zaudētu iespēju pabūt saulē, salā, sniegā. Vispirms pastaiga ziemas dienas saulē, arī sniegpūtenī un vējā, tikai tad Cumaka, Kašpirovka, Jansones seansi...

...Zem kājām gurkst sniegs, sāls sārto vaigus un degumus, reizēm arī «kož», kad jāsilā ar cimdētu roku, — jāpalielina kustību temps un atkal kļūst silti. Darbojas ziemas terapija, jūsu organisms, jums nemanot, sacis atveseļošanās...

Lominska fotoetide (Daugavpils).

Pasūtītāja tiesības

Standartos noteikti garantijas termiņi ražojumu izgatavošanai, pasūtījumu un pakalpojumu izpildei. Tādējādi pretenzijas par sadzīves pakalpojumu izpildes kvalitāti adresējamas tajā vietā, kur tiek pieņemti un izsniegti pasūtījumi visa garantijas termiņa laikā. Pasūtītājam turklāt ir tiesības, ja nav tehniskās dokumentācijas prasības un līgumsaistību noteikumi, pieprasīt, lai visi viņa norādītie trūkumi tiktu izlaboti bez maksas un pasūtītājam izdevīgā

laikā, turklāt viņš var pāņākt, lai šo kļūmju novēršana tiktu uzdota citam meistaram ateljē vai darbnīcā, vai arī pieprasīt radušos zaudējumu segšanu — šādos gadījumos uzņēmums pasūtītājam nomaksā soda naudu.

Soda naudas uzņēmumam jāizmaksā arī tad, ja pasūtījums (materiāls vai ražojums) pazaudēts, pilnīgi vai daļēji sabojāts, arī tad, ja pasūtītājs no tā atsakās sliktas izpildes kvalitātes dēļ un uzņēmumam nav iespējas izgatavot citu ekvivalentu pasūtījumu. Pasūtītājam pilnā apjomā tiek segti zaudējumi (sabojāšanas gadījumā — izreķinot ražojuma nolietotānās pakāpes procentu). Soda naudas paredzētas

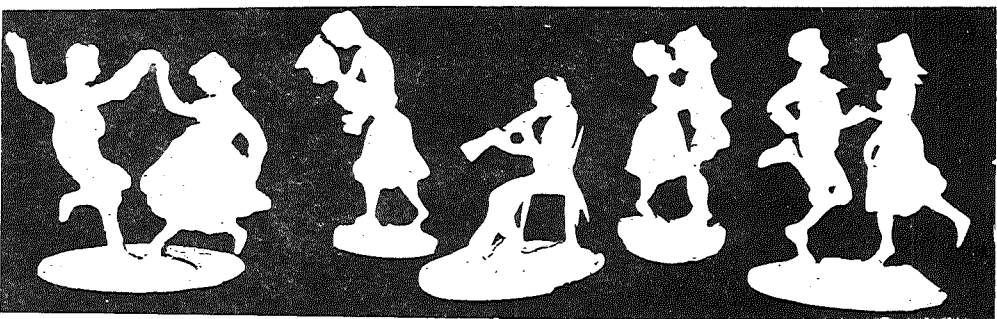
arī par pasūtījuma izpildes termiņu neievērošanu — par katru nokavēto dienu.

Naudas sodu apjomus nosaka atkarībā no darbu (pasūtījumu) vērtības, bet pazaudēšanas vai sabojāšanas gadījumos — no ražojumu mazumtirdzniecības un darbu vērtības. Soda naudas apmēri ierakstīti standartos.

Tādas ir galvenās garantijas pasūtītājiem, kuri izmanto sadzīves pakalpojumu uzņēmumu pakalpojumus Latvijā.

Redaktors A. RANCANS

IEPAZĪSANĀS
Jauns, izskatīgs vīrietis vēlas rast dzīves draugu ar radošu garu. Zvanīt pa telefonu: Preiļi 23435.

JAUNĀIS CEĻŠ

Laikraksts «Jaunais Ceļš» («Новый путь») iznāk 1 reizi nedēļā latviešu un krievu valodā sestdienās.

Redakcijas adrese: 228273, Preiļu rajona Riebiņu ciemā, agrofirma «Sarkanais Oktobris». Telefons redaktoram un nodaļas vadītājam — 56732.

Pas. 1521. Met. 2450.

Iespēsts Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības Daugavpils tipogrāfijā. Formāts — 1 nosacīta iespiedloksne.